

A „Global Gateway” kezdeményezés és az Európai Unió digitális ambíciói

Füredi Anita

DOI: 10.14267/VILPOL2023.01.19

Forrás: Marta Granados Hernandez: Global Gateway and the EU's Digital Ambitions, eredetileg megjelent: Center for Strategic & International Studies 2022

A globális digitális transzformáció folyamatában az Európai Unió az utóbbi évek óta egyre nagyobb szerepet szeretne vállalni. A transzformáció középpontja az afrikai kontinens. A 2022 februárjában megtartott Európai Unió – Afrikai Unió 6. csúcstalálkozója (6th European Union–African Union Summit) alapján az EU jelentős pénzügyi támogatási csomagot ígért az afrikai kontinens számára az energetika, a közlekedés, az egészségügy, az oktatás és a digitalizáció fejlesztése érdekében. A támogatást a „Global Gateway” kezdeményezés részeként értelmezhetjük, és elsősorban infrastrukturális projektek kivitelezésére fordítják majd. A zöld és digitális területeket érintő beruházások célja a transzatlanti konvergencia előmozdítása a B3W (Build Back Better World) G7 kezdeményezéssel karöltve, ezáltal alternatív választ adni Kína globális változásokat kialakító kezdeményezésire (pl. Egy Övezet Egy Út Kezdeményezés).

Az egymással versengő Amerikai Egyesült Államok és Kína egyre nagyobb befolyást szerez a digitális normák és szabványok (pl. adatvédelem, adatkezelés) területén. Az Ursula von der Leyen által vezetett Európai Bizottság ennek kapcsán fogalmazta meg törekvését, miszerint az Európai Uniónak nagyobb szerepet kellene vállalnia a globális digitális transzformáció területén, hogy az Európai Unió meg tudja őrizni digitális szuverenitását. Ennek érdekében 2021-ben elindult a „Digitális Iránytű 2030” program (Digital Compass 2030), melyben az EU felvázolta az emberközpontú digitális vízióját, melynek célja védeni az egyéni jogokat és a demokratikus értékeket (pl. véleménynyilvánítás szabadsága) és a felhasználói adatokat.

Az Európai Unió a befolyása és piacmérete következtében kialakult a „Brüsszel Effektus” segítségével olyan szabályozások kihirdetésére alkalmas, amelyeknek a multinacionális vállalatok általi szabványként való elfogadása azzal jár, hogy más kontinensekre is ki tudnak terjedni, vagyis globálisan exportálhatóak a világ többi részébe. Erre példaként felhozható az Általános Adatvédelmi rendelet (GDPR), amely az EU adatvédelmi rendelete és képes volt a digitális kormányzás nemzetközi referenciájává válni. És bár az Európai Unió a GDPR sikerén felbátorodva további szabályozásokat is implementált a gyakorlatban (pl. EU AI Act, Digital Markets Act (DMA)), ezek mégsem voltak képesek az uniós digitális ambíciókat és értékeket a külpiacokra kiterjeszteni.

A digitalizációs szintéren egyaránt fontos szerepet játszik az amerikai Google és a kínai Huawei, hatásuk kiterjed a digitális infrastruktúrákra, a szabályozási keretekre és a nemzetközi technológiai standardok formálásában is szerepet játszanak. Ezen tény a Brüsszel-hatás digitalizációs transzformációra kiterjedő esélyeit csökkenti. Ráadásul Afrikában a kínai technológiai vállalatok (pl.

Huawei, ZTE) hatása jelentős a távközlési szektorban az adatközpont-építésben, az 5G technológia bevezetésében, és emiatt a kínai technológiai szabványok széleskörű elfogadottsága jellemzi a térséget. Ezt segíti, hogy Kína gyakran bilaterális megállapodások keretében exportálja a digitális technológiát Afrikába, mely következtében sor kerül a műszaki szabványok átvételére, harmonizációjára. Kína 2019-ig bezárólag 85 bilaterális szabványosítási megállapodást kötött meg a térségben 49 országgal, ezzel is elősegítve a Digitális Selyemút koncepció előrehaladását.

A kínai technológia szabványok kiterjesztése a digitális technológiák általi megfigyelés és az internet feletti állami ellenőrzés lehetőségét hordozza magában, mely nem konzisztens az uniós digitális koncepcióval. Példának okáért a Huawei „Biztonságos Város” megállapodásai mesterséges intelligencia alapú arcfelismerő kamerákat és közösségi média megfigyelést lehetővé tevő eszközöket tartalmaznak, melyet illiberális kormányok akár az emberi jogokat sértő módon is felhasználhatnak.

Kína nem csak technológiai megoldásokat biztosít a térségnek, hanem a digitális szabályozási keretek kialakításában is szerepet vállalnak, megágyazva ezzel a kínai digitális kormányzási modell emulációjának (lemásolásának). Azonban a digitális szabályozási keretek kialakításában az Európai Unió is szerepet játszik többek között a PRIDA (Policy and Regulation Initiative for Digital Africa) program keretében.

Napjainkban a digitális szabályozási keretek terén az Európai Unió hátrányba került Kínával szemben, mert a szabályozási javaslatok nem egészültek ki exportált műszaki szabványokkal, technológiákkal. Az Európai Unió vezető szerepét aláasta az amerikai és kínai technológiai vállalatok dinamikus növekedése. Válaszlépésként annak érdekében, hogy befolyása és részvétele növekedjen, az Európai Unió fokozta erőfeszítéseit a feltörekvő technológiákat övező szabványok kidolgozása területén. A 2022-ben Európa globális szerepének erősítése érdekében, az új közös Standardizációs Stratégia keretében, kijelentették, hogy az Európai Unió a Global Gateway-t kihasználja a digitális szabványosítási projektek előmozdítása érdekében.

A Global Gatewayt, célja, hogy világszerte fellendítse az intelligens, tiszta és biztonságos összeköttetéseket. Ezért az EU fokozza az együttműködést globális partnereivel, és jelentős beruházásokat hajt végre az infrastruktúra fejlesztésében, a digitális, az energia- és a közlekedési ágazatban, valamint az egészségügyi, oktatási és kutatási rendszerek terén.

A Global Gateway annak a következménye, hogy az EU felismerte azt, hogy a globális digitális törekvéseinek előre mozdítása érdekében nem elég csupán normatív erőfeszítéseket tenni. A digitális kezdeményezés célja, hogy a digitális szabványok proaktív formálása mellett digitális technológiák fejlesztése is megvalósuljon az Európai Unión belül. A Global Gateway olyan digitális csomagokat kínál majd, melyek a nagymértékű infrastrukturális beruházások mellett segíti az országokat olyan szabályozási keretek kidolgozásával, melyek magukba foglalják az EU digitális alapelveit, biztosítják többek között a személyes adatok védelmét és a kiberbiztonságot.

Például az Európai Unió bejelentette, hogy Nigériába 820 millió eurót szándékozik befektetni, melynek része az infrastrukturális fejlesztés és a szabályozási keretek kidolgozása is. Az Európai

Unió számára kihívást jelent, hogy egyaránt megvalósítsa a digitális fejlesztési céljait és alkalmazkodjon az afrikai partnerek fejlesztési elvárásaihoz és prioritásaihoz. Egyes afrikai partnerek ugyanis már kifejezték kritikájukat, miszerint a kezdeményezés elindítását megelőzően nem került sor megfelelő mértékű konzultációra az afrikai érdekelt felekkel.

A transzatlanti együttműködés, az EU-USA közötti újabb és újabb kezdeményezések reagálnak Kína növekvő afrikai befolyására (pl. Trade and Technology Council (TTC)). A TTC platformként szolgálhat a digitális kormányzás azon transzatlanti keretének felépítéséhez, amely vonzó és kézzelfogható értéket teremt az afrikai kormányok számára, emellett összhangban van az EU értékvezérelt digitális ambícióival is. Ezen felül a transzatlanti együttműködés ahhoz is hozzájárulhat, hogy kiegyensúlyozottabb versenyfeltételeket teremtsen az európai és amerikai vállalatok számára az afrikai digitális térben, hogy az európai és amerikai vállalatoknak esélye legyen felvenni a versenyt az államilag támogatott kínai vállalatokkal. A TTC megfelelő eszközként szolgálhat a szabályozási rendszerek közötti különbségek áthidalására, és szabályozási kompatibilitást és együttműködést biztosíthat a feltörekvő kulcstechnológiák, például a mesterséges intelligencia (AI) és 5G terén.

Afrika digitális átalakulása lehetőséget kínál az Európai Uniónak, hogy az Amerikai Egyesült Államokhoz és Kínához hasonlóan globális szereplővé váljon a digitális transzformáció területén. A szerző véleménye szerint az Egyesült Államokkal létrehozott transzatlanti koalíció, illetve az afrikai országok értékközpontú digitális modellje hozhatja el az Európai Unió számára a befolyást Afrika digitális átalakulása felett. Azonban jelenleg a térség digitális szempontból fejletlen, és ez veszélyeztetheti azon képességét, hogy szabályozásait és irányelveit a technológiai vállalatok által alkalmazott globális műszaki szabványokká alakítsa át.